

Vergaderjaar 2023–2024

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

31 985

Buitenlands beleid en handelspolitiek

Nr. 2715

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING EN VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 oktober 2023

Met deze brief informeert het kabinet uw Kamer over de kabinetsappreciatie van de Geavanceerde Kaderovereenkomst tussen de Europese Unie en haar lidstaten, enerzijds, en de Republiek Chili, anderzijds (*Advanced Framework Agreement; AFA*) en de interim-overeenkomst inzake Handel tussen de Europese Unie en de Republiek Chili (*interim-Agreement on Trade; iTA*).

De directe aanleiding voor deze brief zijn de vier voorstellen voor Raadsbesluiten die de Europese Commissie op 5 juli met de EU-lidstaten heeft gedeeld. Deze voorstellen zien op de ondertekening, (gedeeltelijke) voorlopige toepassing en sluiting van het AFA en op de ondertekening en sluiting van het iTA.

Het AFA en het iTA dienen ter vervanging van het huidige associatieakkoord tussen de Europese Unie (EU) en Chili.¹ Het AFA bestaat uit twee delen, namelijk de politieke en samenwerkingspijler en de handels- en investeringspijler (inclusief bepalingen over investeringsbescherming). In het iTA worden de afspraken over de liberalisering van handel en investeringen in het AFA gerepliceerd (exclusief de afspraken over investeringsbescherming).

Het kabinet is een groot voorstander van het verdiepen van de samenwerking tussen de EU en Chili en is positief over de uitkomst van de onderhandelingen over het AFA en het iTA. Het kabinet beziet deze akkoorden mede in het licht van de huidige geopolitieke context, waarin de mondiale machtsverhoudingen aan het schuiven zijn en de op regels gebaseerde multilaterale orde onder druk staat. Het is daarom van groot belang dat de EU haar betrokkenheid bij Latijns-Amerika vergroot en haar partnerschap met een gelijkgezind land als Chili verdiept. Chili is een

¹ Overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Republiek Chili, anderzijds, Brussel, 18-11-2002.

belangrijke partner van Nederland en van de EU als het gaat om de bescherming van mensenrechten, democratie en de internationale rechtsorde en op het gebied van duurzaamheid. Het kabinet hecht daarnaast waarde aan de betekenis van het AFA en het iTA in het kader van de Nederlandse grondstoffenstrategie² en de EU *Critical Raw Materials Act*³. Chili is een belangrijke leverancier van kritieke grondstoffen. Voor zowel het kabinet als de EU zijn de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen en diversificatie van grondstoffenketens een prioriteit. De afspraken in de nieuwe akkoorden dragen hier aan bij en versterken het partnerschap met Chili op dit terrein.

Deze brief is als volgt opgebouwd:

1. Politieke en samenwerkingspijler – inhoudelijke toelichting en kabinetsappreciatie
2. Handels- en investeringspijler – inhoudelijke toelichting en kabinetsappreciatie
3. Voorgenomen positie kabinet
4. Procesbeschrijving – afronding onderhandelingen, aard van de akkoorden en vervolgstappen

Omdat het iTA enkel de bepalingen over handel en investeringen uit het AFA repliceert, wordt hier geen aparte appreciatie van gegeven.

1. De politieke en samenwerkingspijler

Inhoud politieke en samenwerkingsafspraken

Het doel van het AFA is om een versterkt strategisch partnerschap tussen de EU en Chili te realiseren. Het nieuwe, veelomvattende akkoord richt zich op de wereldwijde politieke en economische uitdagingen waarvoor Chili en de EU vandaag de dag staan. Hierbij staan het versterken van de politieke dialoog en het bevorderen van de samenwerking op uiteenlopende onderwerpen centraal, net als de samenwerking in en met regionale en multilaterale fora. De politieke en samenwerkingspijler van het akkoord omvat terreinen als mensenrechten, gendergelijkheid en fundamentele vrijheden; rechtsstaat & goed bestuur, vrede & veiligheid, bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit, migratie, duurzame ontwikkeling en het aanpakken van klimaatverandering. De belangrijkste bepalingen van deze pijler worden hieronder toegelicht.

Mensenrechten, democratie en internationale rechtsorde

De versterkte samenwerking tussen de EU en Chili waarin het akkoord voorziet, is gestoeld op een aantal algemene beginselen. Zo bevestigen de partijen hun steun voor gemeenschappelijke waarden als gelijkwaardig partnerschap, multilateralisme, consensus, de eerbiediging van het internationaal recht, en voor de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties. Ook het respecteren van culturele verscheidenheid en de bescherming van de rechten van inheemse volkeren komt terug in het akkoord. De eerbiediging van democratische beginselen, de mensenrechten en de fundamentele vrijheden, zoals vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in andere toepasselijke internationale mensenrechteninstrumenten waarbij de EU en Chili partij zijn, vormen zogeheten essentiële elementen van het akkoord. Dit geldt eveneens voor het beginsel van de rechtsstaat en goed bestuur, en ook voor artikel 2.2 lid 1, dat gewijd is aan de bestrijding van de verspreiding van massavernietigingswapens. Dit betekent dat indien een van deze

² Kamerstuk 32 852, nr. 224.

³ Kamerstuk 22 112, nr. 3686.

elementen wordt geschonden, door de andere verdragspartij passende maatregelen kunnen worden genomen (bijvoorbeeld gehele of gedeeltelijke opschorting van het akkoord).

Het akkoord besteedt veel aandacht aan het gezamenlijk bevorderen en beschermen van de mensenrechten, en de versterking van de democratische beginselen van de rechtstaat. Nationale en regionale instellingen spelen hierbij een belangrijke rol. Ook de versterking in derde landen van de democratische beginselen, de mensenrechten en de rechtstaat is onderdeel van het akkoord.

Gender en non-discriminatie

De EU en Chili spreken in het akkoord af dat zij gendergelijkheid bevorderen en de positie van vrouwen en meisjes versterken. Dit is een doel op zich, alsmede een drijvende kracht voor democratie, duurzame en inclusieve ontwikkeling, vrede en veiligheid. Er is in het akkoord een specifieke focus voor de mensenrechten van vrouwen en meisjes en het voorkomen, bestrijden en vervolgen van alle vormen van geweld, discriminatie en intimidatie van vrouwen en meisjes. Er wordt in dit kader belang gehecht aan de mainstreaming van het genderperspectief en het bevorderen van de participatie van vrouwen aan alle facetten van het dagelijks leven, inclusief de politiek, het bedrijfsleven, conflictoplossing en vredesopbouw. Non-discriminatie komt in het akkoord terug bij de bevordering en bescherming van de mensenrechten, die bewerkstelligd dient te worden door gendergelijkheid te bevorderen en discriminatie in al haar vormen en op welke grond dan ook te bestrijden.

Bestrijding van grensoverschrijdende, georganiseerde criminaliteit en internationale drugsproblematiek

Het akkoord erkent de noodzaak om grensoverschrijdende misdaad en drugshandel tegen te gaan, zowel door samen geweld, criminaliteit en het aanbod van drugs aan te pakken, als door te focussen op vermindering van de vraag naar drugs. Het bevorderen van justitiële samenwerking en de promotie van internationale verdragen en protocollen op het gebied van drugsbestrijding zijn van belang om die doelstellingen te verwezenlijken. Ook het bestrijden van witwaspraktijken, van de financiering van criminele activiteiten en van corruptie is onderdeel van het akkoord.

Duurzame ontwikkeling

Duurzame ontwikkeling en de verwezenlijking van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties spelen een prominente rol in het AFA. Het betreffende hoofdstuk gaat in op het beschermen van het milieu en de gezondheid van de mens, en op het verantwoorde, duurzame, efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen. In het akkoord staat verder dat de partijen zich gezamenlijk inzetten om hun samenwerking in het kader van het UNFCCC (*United Nations Framework Convention on Climate Change*) te versterken om de Overeenkomst van Parijs uit te voeren. Daarbij worden mitigatie, adaptatie en financiering expliciet genoemd. Het akkoord zet verder in op het bevorderen van synergiën op het gebied van klimaatactie op alle niveaus tussen de overheid, maatschappelijke organisaties en particuliere bedrijven. Verder bevat het hoofdstuk onder andere bepalingen over samenwerking op het terrein van het behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit, en samenwerking op het gebied van landbouw en plattelandontwikkeling met als gemeenschappelijk doel (onder andere) het vergroten van de veerkracht en duurzaamheid van de voedselproductie en duurzame landbouw.

Grondstoffen

De politieke en samenwerkingspijler besteedt ook aandacht aan de grondstoffensector. De samenwerking waarin op dit gebied wordt voorzien, ziet op het bijdragen aan duurzame ontwikkeling en het vergroten van de transparantie op de wereldmarkten voor grondstoffen. In de beschrijving van de afspraken in de handelspijler wordt uitgebreider stilgestaan bij grondstoffen.

Kabinetsappreciatie van de politieke en samenwerkingspijler

Het kabinet verwelkomt de politieke en samenwerkingsbepalingen van het akkoord. Het AFA met Chili past binnen de versterking van het reeds lang bestaande partnerschap tussen de EU en Latijns-Amerika en het Caribisch gebied (de LAC-regio). Dit partnerschap is gebaseerd op gedeelde waarden en belangen en sterke economische, sociale en culturele banden. Het belang ervan werd recent onderstreept tijdens de EU-CELAC Top op 17 en 18 juli jl. in Brussel, die voor het eerst in acht jaar weer plaatsvond. Het kabinet is een voorstander van het verdiepen van het partnerschap tussen de EU en de LAC-regio.⁴ Chili is een gelijkgezinde partner van de EU en van Nederland, bijvoorbeeld als het gaat om de bescherming van de internationale rechtsorde, mensenrechten en democratie, en de bestrijding van klimaatverandering. Met het nieuwe akkoord verdiept de EU haar banden met Chili in een gewijzigde geopolitieke context, en zal meer politieke, regionale en mondiale samenwerking mogelijk worden tussen twee gelijkgezinde partners.

De algehele doelstellingen en algemene beginselen voor het akkoord zoals die waren opgenomen in het onderhandelingsmandaat, zijn goed gedekt in het uiteindelijke resultaat dat nu voorligt. Het kabinet staat eveneens positief tegenover de bepalingen over mensenrechten, democratie en internationale rechtsorde. Het kabinet heeft zich er tijdens de onderhandelingen voor ingezet dat mensenrechten, gendergelijkheid en het non-discriminatiebeginsel stevig verankerd werden in het AFA. In het akkoord is in hoofdstuk 1 opgenomen dat de EU en Chili zich zullen inzetten voor het *mainstreamen* en bevorderen van gendergelijkheid en voor het versterken van de positie van vrouwen en meisjes. Er kon in EU-verband geen overeenstemming worden bereikt over een verwijzing naar SOGI (*sexual orientation and gender identity*) in de bepaling over non-discriminatie. Het kabinet betreurt dit, maar met het uiteindelijke compromis «in al haar vormen en op welke grond dan ook» is het non-discriminatiebeginsel nog steeds geborgd.

In lijn met de nieuwe beleidsnota Mensenrechten, Democratie en Internationale Rechtsorde (d.d. 30 juni 2023) is er in het akkoord veel oog voor de samenhang tussen deze drie thema's.⁵ Deze integrale aanpak vormt de basis voor een regelmatige, zinvolle en breed gefundeerde mensenrechtendialoog tussen de EU en Chili. Het belang van een geïntegreerde, evenwichtige en op feiten gebaseerde benadering wordt ook onderschreven door het kabinet voor de aanpak van grensoverschrijdende, georganiseerde criminaliteit en internationale drugsproblematiek. Hierin bestaat aandacht voor de aanpak van enerzijds gezondheidsproblematiek en anderzijds de bestrijding van criminaliteit (aan dat laatste wordt o.a. via een partnerschap met Europol uit 2021 invulling gegeven).

⁴ Kamerstuk 22 112, nr. 3741.

⁵ Kamerstuk 32 735, nr. 370.

Het kabinet verwelkomt de bepalingen in het akkoord over internationale klimaatsamenwerking. De beleidsprioriteiten in het akkoord zijn in lijn met de Nederlandse prioriteiten op dat gebied. Zo benadrukt het akkoord dat klimaatmaatregelen rekening moeten houden met de armsten en meest kwetsbaren, zoals vrouwen en meisjes, en zet het akkoord in op het ondersteunen van maatregelen om geldstromen af te stemmen op een traject naar broeikasgasarme en klimaatveerkrachtige ontwikkeling, waarbij de nadruk ligt op inclusieve klimaatfinanciering.

Ten slotte is het kabinet een groot voorstander van de inzet van de EU en Chili om de samenwerking op het gebied van grondstoffen te verdiepen. Dit is in lijn met de Nationale Grondstoffenstrategie en de EU *Critical Raw Materials Act*. In de beschrijving van de handels- en investeringspijler wordt een nadere appreciatie gegeven van de bepalingen over grondstoffen.

2. De handels- en investeringspijler (inclusief bepalingen inzake investeringsbescherming)

Inhoud handels- en investeringsbeschermingsafspraken

De gemoderniseerde handelsafspraken in het AFA bevatten veel afspraken die de EU ook in recente handelsakkoorden heeft gemaakt, zoals die met Nieuw-Zeeland. De onderstaande toelichting en appreciatie komen dan ook op verschillende punten overeen met die van het akkoord met Nieuw-Zeeland (Kamerstuk 31 985, nr. 80). Een belangrijk verschil is dat het hier een modernisering van bestaande handelsafspraken betreft. Waar relevant zal daarom een vergelijking met het huidige associatieakkoord worden gemaakt. In het algemeen geldt dat, zoals gebruikelijk in EU-handelsakkoorden, in verschillende hoofdstukken het recht voor verdragspartijen om te reguleren in het algemeen belang wordt bevestigd.

Energie en grondstoffen

Eén van de hoofdstukken ziet op energie en grondstoffen. Onder het huidige associatieakkoord is de handel in energie en grondstoffen al geliberaliseerd. In het gemoderniseerde akkoord zijn afspraken gemaakt die markttoegang voor kritieke grondstoffen versterken en bijdragen aan de voorspelbaarheid van handel. Zo bevat het akkoord afspraken over het beperken van exportrestricties (zoals heffingen en quota's), een verbod op monopolies met exclusieve rechten voor import en export van ruwe grondstoffen, en het inkaderen van het beleid van lagere grondstofprijzen voor binnenlandse producenten. Deze bepalingen maken handel in kritieke grondstoffen voorspelbaarder en kunnen investeringen in lokale winning of raffinage verder faciliteren. Verder voorziet het hoofdstuk onder andere in de mogelijkheid tot samenwerking op het gebied van verantwoorde mijnbouw en duurzame productie, en bevat het afspraken over de beoordeling van milieueffecten bij nieuwe projecten.

Goederen

De handel in alle industriële goederen en een groot deel van de landbouwgoederen was al volledig geliberaliseerd onder het huidige associatieakkoord. Dit blijft behouden in het gemoderniseerde akkoord. In het AFA is vastgelegd dat de EU-export van goederen naar Chili uiteindelijk voor het merendeel tariefvrij zal zijn (99,9% van de EU uitvoer naar Chili). Zo zal Chili onder meer de tarieven op EU-zuivelproducten en voedselbereidingen grotendeels afschaffen. Uiteindelijk blijven alleen tariefvrije tariefcontingenten over voor EU-kazen, waarbij de quota ruim

100% worden verhoogd in de 7 jaar na inwerkingtreding, en voor bepaalde visproducten.

Bij landbouwgoederen is rekening gehouden met gevoelige producten. Zo is voor zowel de EU als Chili suiker volledig uitgesloten van liberalisering, alsmede bananen en rijst aan EU-zijde, en wordt een aantal tariefverlagingen op andere tarieflijnen gefaseerd (over 7 jaar) ingevoerd. Aan EU-zijde zijn voor een aantal voor de EU gevoelige producten tariefquota afgesproken, waardoor de import van producten tegen verlaagde tarieven aan een maximum gebonden is. Voor de vleesquota (rundvlees, pluimveevlees, varkens- en schapenvlees), geldt dat een einde is gemaakt aan de automatische, niet in de tijd beperkte jaarlijkse verhoging van deze tariefcontingenten in het huidige associatieakkoord. Dit is in lijn met de Nederlandse inzet. De verbeterde markttoegang voor Chili is hierbij verleend op grond van beperkte tariefcontingenten die niet langer zullen toenemen. Deze uitbreiding zorgt er voor dat op de lange termijn de marktconcessies beperkter zijn dan de status quo. Overige quota betreffen onder andere eieren en ei-producten, bepaalde soorten fruit en groenten (bijvoorbeeld knoflook, appelsap, en druivensap), zetmeel- en verwerkte graanproducten, producten met een hoog suikergehalte (waaronder koekjes en chocoladeproducten), olijfolie, ethanol en rum.

Oorsprongsregels, douane en handelsfacilitatie

Oorsprongsregels bepalen wanneer goederen de «economische nationaliteit» hebben van één van de twee verdragspartijen en dus in aanmerking komen voor tariefpreferenties onder het akkoord (zgn. preferentiële oorsprong). De oorsprongsregels zijn gemoderniseerd en grotendeels in lijn met afspraken in recente EU handelsakkoorden. De administratieve lasten van oorsprongsprocedures worden verminderd door over te stappen naar zelf-certificering. Een goed is van preferentiële oorsprong indien het «geheel verkregen» is in een verdragspartij of indien het goed een toereikende bewerking heeft ondergaan in een verdragspartij. Per productgroep gelden er aanvullende product-specifieke regels.

Het akkoord bevat tevens afspraken over douane- en handelsfacilitatie. Deze bepalingen beogen de handel tussen de EU en Chili te stimuleren door overeenstemming te bereiken over betere regels voor goed bestuur met betrekking tot douaneprocedures. Hierbij kan worden gedacht aan het stroomlijnen en efficiënter maken van douaneprocedures waardoor de administratieve lasten voor bedrijven verminderd worden. Ook zijn er bepalingen opgenomen die voorzien in betere samenwerking en uitwisseling van informatie tussen de douaneautoriteiten van de EU en Chili.

Handelsdefensieve maatregelen

Partijen herbevestigen hun rechten en plichten onder de verdragen van de Wereldhandelsorganisatie (*World Trade Organization*; WTO) met betrekking tot antidumping-, antisubsidie- en vrijwaringsmaatregelen. Partijen mogen maatregelen treffen om de eigen producenten te beschermen wanneer door vermindering of afschaffing van douaneheffingen een product in zulke toegenomen hoeveelheden wordt ingevoerd dat de eigen producenten serieuze schade ondervinden. De EU en Chili garanderen een eerlijke en transparante procedure bij de instelling van een handelsdefensieve maatregel. Naast de multilaterale vrijwaringsmaatregelen kunnen partijen in de transitieperiode (7 jaar na inwerkingtreding) bilaterale vrijwaringsmaatregelen nemen als producten uit de ene verdragspartij in zulke grote hoeveelheden op de markt van de andere verdragspartij worden ingevoerd dat de markt ernstig verstoord raakt.

Technische handelsbelemmeringen (TBT)

Het doel van dit hoofdstuk is om handelsbelemmeringen die voortvloeien uit technische voorschriften, normen en conformiteitsbeoordelingsprocedures te verminderen en zo de handel in goederen tussen partijen te vergemakkelijken. De WTO-overeenkomst inzake technische handelsbelemmeringen vormt de basis voor deze afspraken. Hieruit vloeit voort dat partijen ernaar streven hun standaarden in lijn te brengen met internationale standaarden. Daarnaast biedt het hoofdstuk onder meer een kader voor verdragspartijen om op regelgevend gebied samen te werken, en voor samenwerking en informatie-uitwisseling op het gebied van productveiligheid van non-food goederen. Ook zijn de EU en Chili een lijst met relevante organisaties op het gebied van standaardisatie overeengekomen.

Sanitaire- en fytosanitaire (SPS) afspraken

De EU en Chili herbevestigen in dit hoofdstuk de afspraken onder de WTO SPS-overeenkomst, en laten daarmee de toepassing door beide verdragspartijen van het voorzorgsbeginsel onverlet. Het SPS hoofdstuk maakt samenwerking mogelijk op het gebied van transparantie, snelle informatie-uitwisseling en technisch overleg, bilaterale en internationale samenwerking, en officiële controles en certificering. Samenwerkingsactiviteiten doen niets af aan het onafhankelijk opereren van nationale bevoegde autoriteiten en het recht om te reguleren. De SPS-eisen ten behoeve van voedselveiligheid, dier- en plantgezondheid die de EU stelt voor het op de markt plaatsen van producten worden door het akkoord niet aangetast. Deze eisen zijn verankerd in EU-wetgeving en gelden voor alle producten die op de Europese markt komen.

Duurzame voedselssystemen

Het doel van dit hoofdstuk is om nauwe samenwerking met Chili tot stand te brengen in het kader van de transitie naar duurzame voedselssystemen. Het hoofdstuk bevat bepalingen over samenwerking op specifieke aspecten van duurzame voedselssystemen, zoals op de duurzaamheid van de gehele voedselketen, het terugdringen van voedselverlies en -verspilling, de strijd tegen voedsel fraude in de voedselketen, dierenwelzijn, de strijd tegen antimicrobiële resistentie, en voor het verminderen van het gebruik van meststoffen en chemische bestrijdingsmiddelen waarbij uit een risicobeoordeling is gebleken dat zij een onaanvaardbaar risico voor de gezondheid of het milieu met zich meebrengen. De EU en Chili zijn daarnaast overeengekomen om het gebruik van antimicrobiële middelen bij dierlijke productie te verminderen en het gebruik van antibiotica als groeibevorderaar geleidelijk af te schaffen. In de EU is gebruik van antibiotica als groeibevorderaar bij dierlijke productie al sinds 2006 verboden. Op het gebied van dierenwelzijn streven partijen naar het bereiken van een gemeenschappelijk begrip over de internationale dierenwelzijnsnormen bij de Wereldorganisatie voor Diergezondheid (WOAH). De partijen zullen samenwerken in de WOAH ter verdere ontwikkeling van normen en beste praktijken op het gebied van dierenwelzijn en de implementatie ervan bevorderen. Ten slotte is in de tekst opgenomen dat deze samenwerking niets afdoet aan het recht van partijen om te reguleren in het algemeen belang.

Handel in diensten en investeringen

In het akkoord spreken de partijen af wederzijdse markttoegang op het gebied van diensten en investeringen te bevorderen, onder meer door voor de sectoren waarbij markttoegang wordt verleend dienstverleners en

investeerdere (ook in de maakindustrie) van beide partijen gelijk te behandelen, geen kwantitatieve beperkingen op te leggen aan het aantal dienstverleners en investeerders dat actief mag zijn, en niet een bepaalde rechtsvorm of joint venture verplicht te stellen aan investeerders. Daarnaast zijn afspraken gemaakt die tijdelijk verkeer van natuurlijke personen voor zakelijke dienstverlening faciliteren (waaronder voor *intra-corporate transferees* en dienstverleners op contractbasis), een raamwerk voor wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties creëren, en de transparantie, toegankelijkheid en doelmatigheid van administratieve beoordelings- en goedkeuringsprocessen bevorderen. Deze afspraken vallen binnen bestaande kaders en komen overeen met die in recente EU-handelsakkoorden. Verder bevat het akkoord verschillende sectorspecifieke afspraken, waaronder over bezorgdiensten, financiële diensten, telecommunicatiediensten en internationaal maritiem transport. Op het gebied van maritiem transport verbinden de partijen zich ertoe vrije toegang te verlenen tot de internationale maritieme markten en handel op commerciële en niet-discriminerende basis te laten plaatsvinden.

Digitale handel

Het akkoord bevat afspraken over digitale handel die vergelijkbaar zijn met die in het handelsakkoord met Nieuw-Zeeland. Zo zijn er afspraken opgenomen over grensoverschrijdende gegevensstromen, met oog voor het wederzijdse recht om te reguleren, onder andere ter bescherming van persoonsgegevens en privacy. Verder erkennen de partijen het belang van e-contracten, e-handtekeningen en het niet heffen van douanerechten op elektronische transmissies. Consumentenbescherming en het reguleren van spam maken ook deel uit van dit hoofdstuk. De partijen komen overeen om inzake digitale handel samen te blijven werken en elkaar op de hoogte te houden van ontwikkelingen op regelgevend gebied in de context van digitale handel.

Overheidsaanbestedingen

Chili is geen partij bij het plurilaterale WTO-akkoord inzake overheidsaanbestedingen (GPA). Onder het huidige associatieakkoord verlenen de EU en Chili elkaar wederzijds markttoegang voor overheidsaanbestedingen en passen de partijen de afspraken en principes uit de GPA toe, waaronder die op het gebied van non-discriminatie en transparantie. Het gemoderniseerde akkoord bouwt hierop voort. Zo krijgen Europese bedrijven toegang tot meer overheidsopdrachten, omdat Chili de drempelwaarden voor toepassing van de afspraken over non-discriminatie en transparantie verlaagt. Verder bevat het hoofdstuk enkele nieuwe afspraken die transparantie moeten bevorderen. Zo zal Chili aankondigingen voor opdrachten binnen drie jaar na inwerkingtreding van het akkoord op één digitaal portaal moeten publiceren.

Intellectueel eigendom

Het hoofdstuk over intellectueel eigendom bevat de afspraak dat verdragspartijen het internationale verdrag voor het beschermen van kwekersrechten (UPOV 1991) implementeren, in lijn met de inzet van Nederland. Het akkoord bevat voorts afspraken over de bescherming van 216 geografische aanduidingen van de EU, waaronder Gouda Holland en Edam Holland.

Een aantal Europese geografische aanduidingen voor (gearomatiseerde) wijnen en gedistilleerde dranken waren op basis van de overeenkomsten inzake de handel in wijnen en inzake de handel in gedistilleerde dranken

en gearomatiseerde dranken (bijlage VI bij het huidige associatieakkoord) al beschermd in Chili. Dit betrof geen Nederlandse geografische aanduidingen. Na de herziening van deze overeenkomsten worden de beschermde wijnbenamingen voor de Nederlandse provincies, Jenever, Oude jenever, Jonge jenever, Graanjenever en Vruchtenjenever nu ook in Chili beschermd⁶. De herziening trad op 9 maart 2023 in werking⁷.

Handel en duurzame ontwikkeling

In het hoofdstuk over handel en duurzame ontwikkeling onderstrepen de EU en Chili dat economische en sociale ontwikkeling, en milieubescherming elkaar versterken. Doel van het hoofdstuk is om duurzame ontwikkeling te verankeren in de handelsrelatie door middel van juridisch bindende verbintenissen inzake milieubescherming, klimaatverandering en arbeidsrechten. Ook voorziet het hoofdstuk in regelmatige dialoog en samenwerking. De gemaakte afspraken zijn te vergelijken met die in het handelsakkoord met Canada (CETA). De verdragspartijen komen overeen om de fundamentele ILO-principes te respecteren, te bevorderen en te realiseren. Wat betreft milieu en klimaat is afgesproken om zowel de Overeenkomst van Parijs als het Verdrag inzake Biodiversiteit effectief te implementeren en niet te handelen in strijd met de doelen van deze akkoorden noch na te laten deze doelen te bereiken. Het hoofdstuk bevat daarnaast aanvullende bepalingen over arbeidsrechten, andere multilaterale milieuakkoorden en duurzame visserij. Het akkoord wordt vergezeld door een Gezamenlijke Verklaring waarin de EU en Chili toezeggen om, zodra het handelsdeel in werking treedt, een herziening te starten van de aan duurzaamheid gerelateerde elementen van het akkoord. Aan EU-zijde zal hierbij de benadering van het vorig jaar herziene EU-beleid op handel en duurzame ontwikkeling⁸ gevolgd worden, met name voor wat betreft de verdere versterking van het handhavingsmechanisme. Partijen zullen ook, onafhankelijk van de uitkomsten van de herziening, de mogelijkheid overwegen om de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering als essentieel onderdeel van de overeenkomsten op te nemen.

Het hoofdstuk voorziet in een eigen geschillenbeslechtsmechanisme. Dit mechanisme houdt in dat na consultaties tussen de verdragspartijen, het Sub-Comité van Handel en Duurzame Ontwikkeling verzocht mag worden om samen te komen om het geschil te bespreken. Mocht dit niet tot een oplossing leiden, dan kan op verzoek van één van de partijen een panel van experts opgezet worden. Het panel zal zich over het geschil buigen en binnen bepaalde tijd uitspraak doen. De partijen zijn vervolgens verplicht aan te geven op welke wijze zij uitvoering willen geven aan de uitspraak van het panel, waarbij ook verdere monitoring plaatsvindt.

⁶ Besluit van de Commissie van 26 juli 2022 betreffende de sluiting van een Overeenkomst in de vorm van een briefwisseling tussen de Europese Unie en de Republiek Chili tot wijziging van aanhangsel I van de Overeenkomst inzake de handel in gedistilleerde dranken en gearomatiseerde dranken (bijlage VI), gehecht aan de Associatieovereenkomst tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Republiek Chili, anderzijds 2022/C 287/04, en Besluit van de Commissie van 26 juli 2022 betreffende de sluiting van een Overeenkomst in de vorm van een briefwisseling tussen de Europese Unie en de Republiek Chili tot wijziging van de aanhangsels I, II, V en VIII van de Overeenkomst inzake de handel in wijn (bijlage V), gehecht aan de Associatieovereenkomst tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Republiek Chili, anderzijds. Zie Publicatieblad C 287/2022 (europa.eu).

⁷ Inwerkingtreding herziene overeenkomst over handel in wijnen: C_2023056NL.01001801.xml (europa.eu) en herziene overeenkomst over handel in gedistilleerde dranken en gearomatiseerde dranken C_2023056NL.01001701.xml (europa.eu).

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022DC0409>.

Handel en gendergelijkheid

Het akkoord bevat als eerste EU-handelsakkoord een hoofdstuk over handel en gendergelijkheid en incorporeert hiermee expliciet een genderperspectief in de bevordering van inclusieve economische groei. De EU en Chili herbevestigen hun inspanningen om het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW) effectief uit te voeren. Bovendien zeggen de partijen toe om handel en investeringen te bevorderen door gelijke kansen en deelname van mannen en vrouwen in de economie en internationale handel te stimuleren. Geschillen die mogelijk ontstaan onder dit hoofdstuk worden opgelost door gebruik te maken van het geschillenbeslechtingsmechanisme dat is ingesteld in het kader van het hoofdstuk over handel en duurzame ontwikkeling (zie hiervoor).

Geschillenbeslechting

Dit hoofdstuk zet de geschillenbeslechtingsprocedure tussen verdragspartijen uiteen. Deze volgt de afspraken zoals die gebruikelijk zijn in andere EU-handelsakkoorden. Het doel van het hoofdstuk is de oprichting van een effectief en efficiënt mechanisme ter voorkoming en beslechting van geschillen tussen de verdragspartijen over de interpretatie en toepassing van het akkoord, en om te komen tot een gezamenlijke oplossing. Het hoofdstuk is van toepassing op de bepalingen in het akkoord, tenzij in een individueel hoofdstuk anders is bepaald (zoals in het hoofdstuk over handel en duurzame ontwikkeling en in het hoofdstuk over handel en gendergelijkheid, die een eigen geschillenbeslechtingsmechanisme kennen).

De eerste stap in het proces is het aanvragen van consultaties. Als partijen er onderling niet uitkomen, kan de oprichting van een panel worden aangevraagd dat zich over het geschil buigt. De partij waartegen de klacht gericht is dient maatregelen te treffen om het handelen tijdig in lijn te brengen met de bevindingen en conclusies van het panel. Indien de andere partij van mening is dat de maatregelen niet voldoende zijn om het handelen in lijn te brengen met de aanbevelingen van het panel, kan deze het panel verzoeken om over de kwestie te besluiten. In het uiterste geval kan de klagende partij besluiten om bepaalde verplichtingen, waaronder handelsconcessies zoals tariefverlagingen, tijdelijk op te schorten.

Investeringsbescherming

In het investeringshoofdstuk zijn bepalingen opgenomen die een rechtsgrondslag bieden voor de bescherming van investeerders en hun investeringen in Chili en de EU. Deze bepalingen zullen de bestaande bilaterale investeringsakkoorden vervangen die Chili met 16 lidstaten heeft gesloten. De investeringsbescherming zal daarmee worden gemoderniseerd in lijn met de hervormde EU-aanpak op dit gebied, waarbij onder meer het recht van partijen om te reguleren wordt herbevestigd. De bepalingen inzake investeringsbescherming zijn gebaseerd op duidelijke normen, waarin is opgenomen dat regeringen bepaalde fundamentele beginselen van behandeling zullen respecteren waarop een buitenlandse investeerder kan vertrouwen bij het nemen van een beslissing om te investeren. Deze garanties omvatten naast non-discriminatie ook bescherming tegen onteigening zonder compensatie, vrijheid van overdracht, eerlijke en rechtvaardige behandeling en fysieke veiligheid. In de bepalingen over investeringsbescherming wordt precies gedefinieerd wanneer er kan worden gesproken van een schending van een eerlijke en rechtvaardige behandeling door overheden.

Daarmee wordt ruimte voor discretionaire interpretatie bij geschillen zoveel mogelijk weg genomen. Via een Gezamenlijke Verklaring bevestigen de partijen hun begrip dat de bepalingen inzake investeringsbescherming naar behoren zullen worden geïnterpreteerd en toegepast, rekening houdend met hun verplichtingen in het kader van de Overeenkomst van Parijs en hun klimaatdoelstellingen.

Dit hoofdstuk implementeert de hervormde EU-aanpak voor de beslechting van investeringsgeschillen⁹ door de oprichting van een permanent, onafhankelijk en onpartijdig tribunaal dat beslist over geschillen tussen een buitenlandse investeerder en het gastland van de investering. Er wordt een permanent investeringshof (*Investment Court System*) opgericht dat bestaat uit een Gerecht van eerste aanleg en een Hof van Beroep. De procedures voor het investeringshof zullen volledig transparant zijn en de mogelijkheid bieden voor inbreng van geïnteresseerde derden. Naast het bieden van bescherming aan Chileense en Europese investeerders beschermt het geschillenbeslechtsingsmechanisme ook de EU en Chili tegen een mogelijk misbruik van het systeem, onder andere door strengere openbaarmakingsvereisten en de mogelijkheid van een vervroegde afwijzing van ongegronde claims.

Impactanalyse

Het gemoderniseerde akkoord bouwt voort op de bestaande substantiële liberalisering in het huidige associatieakkoord met Chili. Binnen de handel in goederen zijn landbouw- en voedingsproducten de enige categorieën waar nog zowel aanzienlijke tarifaire als non-tarifaire belemmeringen van toepassing zijn.

Het akkoord zal tarifaire en non-tarifaire handelsbelemmeringen verder wegnemen. Naar verwachting heeft het akkoord beperkte positieve economische effecten. De *ex-ante* analyse en de *Sustainability Impact Assessment* (SIA) die in opdracht van de Europese Commissie zijn uitgevoerd, wijzen op een naar verwachting algemeen positief economisch effect voor de EU.¹⁰ De SIA voorziet een groei van de export van de EU naar Chili op basis van twee scenario's (bijna 10% in een conservatief scenario¹¹ en ongeveer 21% in een ambitieus scenario)¹². Voor industriële producten wordt daarbij verwacht dat het aantal non-tarifaire handelsbelemmeringen zal afnemen. Op het gebied van handel in diensten wordt een beperkt positief effect verwacht, met name voor de uitvoer van transport-, communicatie- en zakelijke diensten. Binnen de SIA zijn als onderdeel van de overkoepelende analyse ook vijf sectoranalyses uitgevoerd, namelijk voor zuivel, mijnbouw, de bouwindustrie, toerisme en horecadiensten, communicatie en zakelijke dienstverlening en groot- en detailhandel.

In opdracht van de Nederlandse overheid heeft SEO Economisch Onderzoek in 2016 een rapport gepubliceerd met de verwachte effecten van zes handelsakkoorden op de Nederlandse economie. Op basis van dit onderzoek wordt als gevolg van een handelsakkoord met Chili een beperkte toename verwacht van het Nederlands Bruto Binnenlands

⁹ https://policy.trade.ec.europa.eu/help-exporters-and-importers/accessing-markets/investment_en.

¹⁰ https://policy.trade.ec.europa.eu/analysis-and-assessment/sustainability-impact-assessments_en.

¹¹ Het conservatieve scenario bestaat wat tarieven betreft uit het afschaffen van alle resterende tarieven die van invloed zijn op de bilaterale handel met uitzondering van EU-tarieven die van invloed zijn op Chileense suiker, rundvlees en ander vlees van herkauwers, en ander vlees.

¹² Het ambitieuze scenario bestaat wat tarieven betreft uit een volledige afschaffing van tarieven in de bilaterale handel.

Product (BBP) met 42 miljoen euro, mede omdat het hier de modernisering van een bestaand handelsakkoord betreft.¹³ In 2023 heeft SEO een soortgelijk rapport gepubliceerd over de te verwachten effecten van 3 handelsakkoorden, waaronder het akkoord met Chili. Ook op basis van dit onderzoek wordt een zeer klein maar positief welvaartseffect verwacht.¹⁴ Dat het te verwachten welvaartseffect over het algemeen klein is komt grotendeels doordat er al een associatieakkoord in werking is op basis waarvan veel handelsbarrières zijn weggenomen. Het onderzoek voorspelt verder dat het gemoderniseerd akkoord specifiek voor Nederland kansen biedt voor de export van zuivelproducten, bier, medicatie en ether. Voor Chili zien de exportkansen vooral op de export van lithium en koper – tevens belangrijke importproducten voor Nederland en de EU.

Kabinetsappreciatie van de handels- en investeringspijler (inclusief bepalingen inzake investeringsbescherming)

Het kabinet beschouwt handelsakkoorden als een belangrijk instrument van een actief handelsbeleid. Deze akkoorden kunnen bijdragen aan het vergroten van de economische weerbaarheid en slagvaardigheid van de EU, Nederland en de verdragspartners, en zorgen voor verbeterde markttoegang voor ondernemers. Tevens faciliteren handelsakkoorden de diversificatie van handelsstromen hetgeen bijdraagt aan het versterken van de open strategische autonomie van de EU en Nederland. Diversificatie draagt onder meer bij aan het vergroten van de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen, halffabricaten en eindproducten. Bij handelsakkoorden zet het kabinet in op hoge standaarden voor duurzame ontwikkeling. Met goede afspraken over handel en duurzame ontwikkeling dragen handelsakkoorden bij aan het bevorderen en implementeren van multilaterale arbeidsrechtelijke afspraken en milieuverdragen. Nederland is als handelsland bij uitstek gebaat bij een sterke en open economische relatie met haar partners, gebaseerd op gezamenlijk overeengekomen regels.

Voor de beoordeling van de voortgang van de onderhandelingen en het onderhandelingsresultaat is het EU-onderhandelingsmandaat en de Nederlandse inzet leidend geweest. In het onderhandelingsmandaat werd onder meer ingezet op verbetering van markttoegang voor goederen, overheidsaanbestedingen en diensten en afspraken over handel en duurzame ontwikkeling en handel en gender. Het kabinet heeft zich gedurende de onderhandelingen ingezet voor een ambitieus en gebalanceerd akkoord dat voordeel oplevert voor Nederlandse bedrijven en consumenten. Ook heeft het kabinet zich ingezet voor het verbeteren van markttoegang en ambitieuze bepalingen over handel en duurzame ontwikkeling en gender.

Het kabinet is positief over het bereikte onderhandelingsresultaat met Chili. Met het AFA, en daarmee het iTA, wordt de relatie tussen de EU en Chili versterkt en de betrokkenheid van de EU in de regio Latijns-Amerika vergroot. Dat is extra belangrijk in de huidige geopolitieke context.¹⁵ De gemoderniseerde handels- en investeringsbepalingen in het nieuwe AFA verdiepen de handelsrelatie met Chili, wat verder kan bijdragen aan het mitigeren van de risico's van strategische afhankelijkheden, één van de drie pijlers van de kabinetsinzet op open strategische autonomie.

¹³ Effecten van zes EU-handelsakkoorden op de Nederlandse economie – SEO Economisch Onderzoek.

¹⁴ Expected economic effects of the EU Free Trade Agreements with Chile, Mexico, and New Zealand | Report | Government.nl.

¹⁵ Kamerstuk 22 112, nr. 3741.

Zo hecht het kabinet veel waarde aan de gemaakte afspraken op het gebied van energie en grondstoffen. Chili is een belangrijke producent van kritieke grondstoffen, waaronder koper en lithium. Zo is lithium essentieel voor de productie van moderne batterijen, die onder meer worden gebruikt in elektrische voertuigen. De afspraken in het gemoderniseerde akkoord versterken de EU markttoegang tot kritieke grondstoffen in Chili en dragen bij aan de voorspelbaarheid van dergelijke handelsstromen. Dit faciliteert handel in kritieke grondstoffen tussen de EU en Chili en stelt Nederlandse en EU marktpartijen in staat om hun toelevingsketens te diversifiëren. Tegelijkertijd bieden de afspraken Chili beleidsruimte om zich naast de winning van grondstoffen te specialiseren in andere activiteiten verder *downstream* in waardeketens. Dit is zowel in het belang van Chili als Nederland en de EU. Zo kan Chili lokaal meer toegevoegde waarde creëren en worden Nederland en de EU minder afhankelijk van een kleine groep derde landen die zich specialiseren in bepaalde delen downstream in de waardeketen, zoals raffinage. Het gemoderniseerde akkoord draagt daarmee bij aan de leveringszekerheid en het versterken van waardeketens. Dit is in lijn met de doelstellingen van de Nationale Grondstoffenstrategie en de EU *Critical Raw Materials Act*. Daarnaast steunt het kabinet de doelstellingen om de transparantie op de wereldmarkten voor grondstoffen te vergroten en bij te dragen aan duurzame ontwikkeling. Het is voor het kabinet een belangrijke randvoorwaarde dat wordt gestreefd naar verantwoorde mijnbouw en duurzame kritieke grondstoffenketens die in lijn zijn met internationale standaarden. Het kabinet acht het belangrijk dat er binnen de kritieke grondstoffenketen aandacht is voor milieu- en waterproblematiek, alsmede voor de sociaaleconomische posities van gemeenschappen in de gebieden waar de mijnbouw zich voltrekt, en in het bijzonder die van inheemse volkeren en vrouwen en meisjes. Mede met het oog op samenwerking op het gebied van verantwoordelijke mijnbouw steunt Nederland Chili's voorgenomen aanvraag tot lidmaatschap van de *Extractive Industries Transparency Initiative* (EITI).

Het kabinet is positief over de afspraken over markttoegang, vergeleken met het huidige associatieakkoord. Het beëindigen van de huidige automatische jaarlijkse verhoging van tariefcontingenten voor rundvlees, pluimveevlees, varkens- en schapenvlees is in lijn met de Nederlandse inzet. Tegelijkertijd zijn voor gevoelige producten tariefquota opgenomen waarmee de markttoegang die de EU biedt voor deze producten beperkt blijft. Het monitoren van goed management van de quota en benutting hiervan om marktverstoring te vermijden, is daarbij belangrijk. Het kabinet zal daar aandacht voor blijven vragen. Op basis van de SIA zijn beperkte positieve economische effecten te verwachten. De productgroepen waar een toename van uitvoer wordt verwacht en die voor Nederland met name relevant zijn, zijn onder andere machines, motorvoertuigen, en vervoermaterieel. In de sectoranalyse voor zuivel wordt een beperkt positief effect verwacht (een exporttoename van zo'n € 8 miljoen), mede gezien de relatief kleine omvang van de Chileense zuivelmarkt.

Daarnaast zijn voor de voor Nederland relevante dienstensectoren en investeringen in de maakindustrie specifieke afspraken opgenomen die de markttoegang verbeteren, bijvoorbeeld op het gebied van maritieme transportdiensten. Ook bevat het akkoord gebruikelijke waarborgen, bijvoorbeeld dat partijen publieke diensten kunnen behouden, en geprivatiseerde diensten weer in het publieke domein kunnen brengen. Het onderhandelaarsakkoord doet ook op dit gebied recht aan het onderhandelingsmandaat. Over het algemeen bekeken schept het akkoord economische kansen voor dienstverleners en investeerders. Daarbij geldt dat mogelijkheden voor verdere samenwerking, bijvoorbeeld op het gebied van wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties, afhankelijk

van de benutting pas op een later moment tot voordelen zullen leiden. Wat betreft digitale handel sluiten de afspraken aan bij de Nederlandse inzet, waarbij bijzondere aandacht is voor de positie van het MKB en consumenten.

De afspraken over handel en duurzame ontwikkeling gaan verder dan de afspraken in het huidige akkoord met Chili. De inhoud van het hoofdstuk is, wat betreft de deelonderwerpen, in lijn met de Nederlandse inzet van vóór de hernieuwde EU inzet. Het TSD-hoofdstuk is minder verrekend dan het herziene TSD beleid van de EU, dat werd gepresenteerd in juni 2022 (de *TSD Review*). Dat is verklaarbaar, immers de onderhandelingen met Chili waren op dat moment al in de eindfase. Door een Gezamenlijke Verklaring aan het akkoord toe te voegen, waarin de EU en Chili toezeggen dat ze het TSD-hoofdstuk herzien zodra het iTA in werking treedt, draagt de Commissie er zorg voor dat de huidige EU-inzet toch meegenomen wordt in verdere gesprekken met Chili. Het kabinet steunt deze uitkomst, waarin ook gesteld wordt dat de mogelijkheid tot handels-sancties in relatie tot de duurzaamheidsafspraken overwogen zal worden. Een aantal punten van de TSD-review kunnen bovendien uitgevoerd worden zonder dat hier aanpassingen voor nodig zijn in het handelsakkoord, zoals het vergroten en verhelderen van de rol van de *domestic advisory groups*.

Het kabinet is positief over de opgenomen afspraken over investeringsbescherming. Investeringsbescherming biedt meer rechtszekerheid, draagt bij aan een aantrekkelijk investeringsklimaat en bevordert grensoverschrijdende (duurzame) investeringen. Dit is in lijn met de kabinetsinzet gericht op een actief en ambitieus internationaal handelsbeleid. In dit akkoord is duidelijk vastgelegd dat het recht van de partijen om te reguleren behouden blijft. Dit betekent dat partijen het recht hebben om regels in te stellen om legitieme beleidsdoelen te verwezenlijken, zoals bijvoorbeeld op het gebied van milieu, klimaatverandering en volksgezondheid. Het evenwicht tussen enerzijds investeringsbescherming en anders het behoud van beleidsruimte van overheden vormt een belangrijke pijler van de kabinetsinzet. Daarnaast is in het akkoord de totstandkoming van een Investment Court System (ICS) opgenomen. Dit is een permanent investeringshof met transparante procedures, dat ook de mogelijkheid van hoger beroep biedt. Ook stelt het ICS een gedragscode vast voor de leden van het gerecht, waarmee belangenverstrengeling wordt tegengegaan. Het ICS zal zorgen voor een grotere mate van coherentie en transparantie. Het kabinet is hier een voorstander van en beschouwt deze afspraken als een belangrijke stap in de modernisering van het internationale investeerder-staat geschillenbeslechtingssysteem.

3. Voorgenomen positie van het kabinet

Het kabinet is positief over de uitkomst van de onderhandelingen over het AFA en het iTA. Samenvattend acht het kabinet deze akkoorden van belang vanwege de economische kansen die ze bieden, het geopolitieke signaal dat hiermee wordt afgegeven, de versterking van de relatie met een gelijkgezinde partner en de hoge standaard die ze zetten op het gebied van handel en duurzame ontwikkeling. Om deze redenen is het kabinet voornemens om in te stemmen met zowel de Raadsbesluiten ter ondertekening van de akkoorden als de Raadsbesluiten tot sluiting hiervan. Daarnaast is het kabinet voornemens om het AFA namens Nederland te ondertekenen en het wetsvoorstel ter goedkeuring van het AFA met bijbehorende goedkeuringsstukken na het verkrijgen van instemming van de ministerraad aan het parlement aan te bieden.

4. Procesbeschrijving – afronding onderhandelingen, aard van de akkoorden en vervolgstappen

Onderhandelingsproces

Op 13 november 2017 heeft de Raad de Europese Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid gemachtigd om met Chili te onderhandelen over een nieuw akkoord, ter vervanging van het huidige associatieakkoord.¹⁶ Uw Kamer is gedurende de onderhandelingen geïnformeerd over de voortgang van deze onderhandelingen via de reguliere voortgangsrapportages handelsakkoorden. Op 9 december 2022 zijn de onderhandelingen inhoudelijk afgerond, waarover uw Kamer destijds per brief is geïnformeerd (Kamerstukken 21 501-02 en 31 985, nr. 2583).

Aard van de akkoorden en besluitvorming

De modernisering van het bestaande associatieakkoord tussen de EU en Chili voorziet in twee rechtsinstrumenten; het AFA en het iTA.

AFA

Het AFA biedt een gemoderniseerd rechtskader voor de betrekkingen tussen de EU, haar lidstaten en Chili, en vervangt het huidige associatieakkoord.¹⁷ Het AFA is een gemengd akkoord en dient derhalve door zowel Chili, de EU, als haar lidstaten afzonderlijk geratificeerd te worden om in werking te kunnen treden. Hierdoor zijn aan EU-zijde naast de Raad en het Europees Parlement ook de nationale parlementen van de EU-lidstaten betrokken.

EU-goedkeuringsproces

Voor de ratificatie van het AFA namens de EU is nu eerst de Raad aan zet om op voorstel van de Commissie te besluiten over de ondertekening en voorlopige toepassing van het AFA. Naar verwachting zal over dit voorstel begin december 2023 door de Raad worden besloten. De Raad stemt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen (QMV) op basis van het voorstel van de Commissie over de ondertekening van het AFA. Het voorstel van de Commissie tot ondertekening van het AFA regelt ook de voorlopige toepassing van bepaalde delen van het akkoord door de EU. Het gaat om de politieke en samenwerkingspijler (behalve de artikelen over consulaire bescherming en belastingzaken), het institutioneel raamwerk van het akkoord en de algemene en slotbepalingen. Na goedkeuring van het Europees Parlement, besluit de Raad vervolgens met gekwalificeerde meerderheid van stemmen (QMV) op basis van het voorstel van de Commissie over de sluiting van het AFA namens de EU. Het is bij dit soort verdragen gebruikelijk dat de Raad dit besluit tot sluiting vaststelt nadat alle lidstaten het verdrag hebben geratificeerd.

Nationaal goedkeuringsproces

Voor ondertekening van het AFA door Nederland dient eerst instemming van de ministerraad verkregen te worden. Zodra Nederland het AFA heeft ondertekend zal het wetsvoorstel tot goedkeuring van het akkoord, met bijbehorende goedkeuringsstukken, na instemming van de ministerraad,

¹⁶ <https://www.consilium.europa.eu/media/32405/st13553-ad01dc01en17.pdf>.

¹⁷ Inclusief alle latere besluiten van de institutionele organen van het huidige associatieakkoord, met uitzondering van de (eerder aan het associatieakkoord gehechte) overeenkomsten inzake wijn en gedistilleerde dranken.

aan het Nederlandse parlement worden aangeboden. Na goedkeuring van het Nederlandse parlement kan het AFA door Nederland bekrachtigd worden.

iTA

De afspraken in het iTA bevatten enkel onderwerpen waarvoor de EU exclusief bevoegd is. Op basis van de inhoud van het akkoord betreft het daarom een zogenaamd *EU-only* akkoord. Er is voor de inwerkingtreding van het iTA dus geen ratificatie door de lidstaten vereist; het iTA treedt in werking nadat zowel Chili als de EU de procedures voor goedkeuring van het akkoord hebben doorlopen.

Aan EU-zijde vindt besluitvorming over dit akkoord als volgt plaats. Op basis van het voorstel van de Commissie besluit de Raad eerst over de ondertekening van het iTA. Vervolgens besluit de Raad op voorstel van de Commissie over sluiting van het iTA namens de EU, na goedkeuring van het Europees Parlement. Naar verwachting zal de Raad begin december over deze voorstellen besluiten. De besluitvorming vindt plaats middels QMV, net als bij het AFA. De bepalingen van het iTA zullen tussen de EU en Chili gaan gelden en zullen – zolang het huidige associatieakkoord van toepassing is – voorrang hebben op de soortgelijke bepalingen uit dit associatieakkoord, voor zover deze hetzelfde regelen. Het iTA komt te vervallen zodra het AFA in werking treedt.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.N.A.J. Schreinemacher

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H.G.J. Bruins Slot